

28.5.2014

Tj/5

5 Liikennelaitos -liikelaitoksen johtokunnan lausunto hallintomalliselvityksestä

HEL 2013-010294 T 00 01 00

Päätösehdotus

Liikennelaitos -liikelaitoksen johtokunta päättää antaa HKL:n hallintomalliselvityksestä seuraavan lausunnon:

Selvitysryhmä on tarkastellut laajasti ja monipuolisesti HKL:n toimintaympäristöä. Selvitysryhmän määrittelemät tavoitteet ovat relevantteja ja niiden suuntaan eteneminen on sekä kaupungin että HKL:n kannalta tärkeitä. Selvitysryhmä esittää HKL:n omistaman infran säilyttämistä liikelaitosmuodossa mutta operointitoimintojen yhtiöittämistä. Johtokunta toteaa, että toimintaympäristön ja olosuhteiden muuttuessa HKL:n hallintomallin muuttamistakin voidaan harkita.

Selvitysryhmä on nostanut tärkeimmiksi tavoitteiksi seuraavat neljä tavoitetta:

1. Pitkällä tähtäimellä tavoitteena on parantaa HKL:n toiminnan kilpailukykyisyyttä.
2. Hallintomallivaihtoehto mahdollistaa seudulliset infraan liittyvät ratkaisut.
3. Järjestelystä ei aiheudu olennaisia veroseuraamuksia.
4. Huomioidaan, että metron liikennöinnistä tulee seudullista vuonna 2016 kun Länsimetron osuus avautuu liikenteelle ja HKL:n toiminnan läpinäkyvyysvaatimus lisääntyy.

Johtokunta toteaa, että selvitystyöryhmän tärkeimmiksi nostamat tavoitteet ovat myös johtokunnan mielestä tavoitteista tärkeimpiä.

Johtokunta toteaa, että HKL:n toiminnallinen ja taloudellinen tilanne on tällä hetkellä hyvä mutta se ei poista tarvetta palvelun laadun ja toiminnan tehokkuuden eli kilpailukyyn edelleen kehittämiseen. HKL:ssä tullaankin edelleen painottamaan kilpailukyyn kehittämistä ja viemään eteenpäin kehittämistoimenpiteitä, joiden avulla HKL:n asema itsestään selvänä raitiovaunu- ja metroliikenteen tuottajana varmistetaan.

Johtokunta pitää tärkeänä sitä, että Helsingin ja koko Helsingin seudun raitio- ja metroliikenneinfrastruktuuria tulisi kehittää yhtenä kokonaisuutena. Seudun raitio- ja metroliikenne on kansainvälisesti ottaen suhteellisen pieni eikä sen kehittämistä ole tarkoituksenmukaista jakaa monelle eri organisaatiolle. Länsimetron rakentaminen Helsingin ja Espoon omistaman Länsimetro Oy:n toimesta on edennyt hyvin mutta Länsimetron jälkeen seuraavan seudullisen infrahankkeen toteuttajaksi ei tule perustaa uutta infrayhtiötä, esimerkiksi Raide-Jokeri Oy:tä vaan pikemminkin yhdistää HKL:n ja Länsimetro Oy:n osaaminen yhteen organisaatioon, jonka vastuulle annetaan raitio- ja metroinfran kehittäminen, hallinnointi ja ylläpito.

Johtokunta yhtyy selvitystyöryhmän kantaan siinä, että organisaatiojärjestelyistä ei saa aiheutua veroseuraamuksia ja pitää tärkeänä sitä, että valtion toimilla ei hankaloitettaisi kuntien toimintojen organisaatiojärjestelyjä.

Johtokunta on tietoinen siitä, että Länsimetron liikenteen käynnistyminen ja HKL:n hoitaman metroliikenteen ulottuminen Espoon kaupungin alueelle tuo uusia vaatimuksia toiminnan läpinäkyvyyden suhteen. Johtokunta toteaa kuitenkin, että HKL:n eri toimintayksiköt HKL-metroliikenne mukaan lukien ovat jo vuodesta 1995 alkaen olleet itsenäisiä taloudellisia yksiköitä, joilla on oma tuloslaskelma ja tase. Tämä varmistaa sen, että HKL:n eri yksiköiden toiminnat ovat jo nyt läpinäkyviä eikä erityistä tarvetta läpinäkyvyyden edelleen lisäämiseksi ole.

Selvitysryhmän enemmistö ehdotti HKL:lle hallintomallia, jossa raideliikenteen operointi ja kalusto-omaisuus yhtiöitettäisiin viimeistään 1.1.2016 osakeyhtiöksi. Järjestelystä ei työryhmän mukaan aiheudu olennaisia veroseuraamuksia. Joukkoliikenneinfran ja kiinteistöosakkeiden omistus jäisivät liikelaitokseen mutta joukkoliikenneinfran järjestelyihin tultaisiin palaamaan myöhemmin, kun seudulliset ratkaisut selkeytyvät tai järjestelyt tulevat ajankohtaiseksi muiden syiden takia.

Johtokunta pitää tärkeänä sitä, että raitio- ja metroliikennettä sekä raideliikenneinfraa hoidetaan organisaatiolla, joka mahdollisimman hyvin soveltuu itse tehtävien hoitamiseen. Helsingin kaupungin ja HKL:n tulee olla ajan hermolla ja varmistaa omalta osaltaan sen, että mikäli toimintaympäristössä on tapahtumassa olennaisia muutoksia niin kaupunki ja HKL ovat valmiit reagoimaan niihin mieluummin ennen kuin myöhään ja että ne ovat viemässä kehitystä eteenpäin siihen suuntaan,

28.5.2014

Tj/5

joka on sekä Helsingin että koko seudun etu. Tämä voi aiheuttaa tarvetta myös HKL:n hallintomallin muuttamiselle.

Esittelijän perustelut

Kaupunginvaltuusto hyväksyi 24.4.2013 strategiaohjelman vuosille 2013 – 2016. Strategiaohjelman kohdassa ”Omistajapolitiikka selkiytetään” todetaan yhtenä toimenpiteenä:

”Valmistellaan HKL:n operatiivisen toiminnan ja infran toimintamalli vuoden 2013 loppuun mennessä.”

Strategian toimeenpanopäätöksessään 20.5.2013 kaupunginhallitus kehotti talous- ja suunnittelukeskusta yhteistyössä Helsingin kaupungin liikennelaitos -liikelaitoksen kanssa valmistelemaan ehdotuksen HKL:n operatiivisen toiminnan ja infran toimintamallin järjestämisestä vuoden 2013 loppuun mennessä.

Talous- ja suunnittelukeskus nimesi asiaa valmistelemaan seuraavan työryhmän:

Valmisteluryhmän sihteeriksi kutsuttiin konsernilakimies Atte Malmström. Valmisteluryhmä käyttää työssään apuna asiantuntijakonsulttina Ernst & Young Oy:tä.

Selvitystyö valmistui huhtikuussa ja siinä tarkasteltiin laajasti HKL:n toimintaympäristöä sekä HKL:n hallintomallivaihtoehtoja. Selvityksessä tarkasteltiin, mikä toimintamalli on toiminnallisesti, taloudellisesti ja verotuksellisesti tehokkain ja käyttökelpoinen. Tavoitteena oli löytää HKL:lle hallintomalli, jossa huomioidaan pitkällä tähtäimellä myös seudullinen näkökulma.

Työryhmä selvitti seuraavia vaihtoehtoja:

0. HKL jatkaa liikelaitoksena.

- HKL:n nykyiset toiminnot jatkavat liikelaitosmuodossa.
- Uudet infrahankkeet HKL:n tytär-/osakkuusyhtiöinä.

1. HKL jatkaa liikelaitoksena ja sen osia yhtiötetään.

- HKL jatkaa toimintaansa liikelaitoksena. Infra on osa liikelaitosta.
- HKL:n sisäinen organisointi ja toiminta muuttuvat, raideliikenne yhtiötetään HKL:n alle omiksi osakeyhtiökseen.

2. HKL muuttuu osakeyhtiöksi.

- HKL muodostaa yhden osakeyhtiön.

28.5.2014

Tj/5

- Raideliikenne ja infra pysyvät samassa osakeyhtiössä.
3. HKL jakautuu raideliikenteeseen ja infraan.
- HKL:n nykyinen rooli loppuu ja tilalle perustetaan Raideliikenne Oy ja Infra Oy, jotka hoitavat HKL:n tehtävät.
 - Raideliikenne voidaan myös yhtiöittää useaksi eri yhtiöksi (raitiovaunuliikenne ja metroliikenne).
4. HKL sulautuu osittain tai kokonaan seudulliseen yhtiöön / hallintoon.
- HKL:n nykyinen rooli loppuu ja perustetaan seudullinen yhtiö/yhtiöitä, esimerkiksi raideliikenne voidaan pitää omana osakeyhtiönään.

Työryhmän enemmistön kannaksi muodostui HKL:n hallintomalli, jossa raideliikenteen operointi ja kalusto-omaisuus yhtiötetään viimeistään 1.1.2016 osakeyhtiöksi. Järjestelystä ei aiheudu olennaisia veroseuraamuksia. Joukkoliikenneinfran ja kiinteistöosakkeiden omistus jäisivät liikelaitokseen. Joukkoliikenneinfran järjestelyihin tultaisiin palaamaan myöhemmin, kun seudulliset ratkaisut selkeytyvät tai järjestelyt tulevat ajankohtaiseksi muiden syiden takia.

Työryhmässä tuli esiin myös näkökulma nykyisen HKL-liikelaitoksen säilyttämisestä ja sen kehittämisestä. Perusteluna tälle näkemykselle tuotiin esiin, että tällöin säilytettäisiin toiminnallisesti yhtenäinen kokonaisuus, liikelaitoksella olisi esitetyn näkökulman mukaisesti saavutettavissa samat edut kuin yhtiötettäessä ja liikelaitosmalli integroituisi paremmin kaupungin muuhun organisaatioon.

Konsernijaosto käsitteli asiaa kokouksessaan 19.5.2014. Esittelijä esitti konsernijaoston päätettäväksi seuraavaa:

"Kaupunginhallituksen konsernijaosto esittää kaupunginhallitukselle seuraavaa:

Kaupunginhallitus päättää

- merkitä tiedoksi selvityksen Helsingin kaupungin liikennelaitos - liikelaitoksen operatiivisen toiminnan ja infran toimintamallin järjestämisestä sekä
- todeta, että toimintamallin järjestämistä koskeva asia tuodaan päätöksentekoon sen jälkeen, kun metropolihallintoon liittyvät joukkoliikennettä koskevat ratkaisut ovat selkiytyneet ja varainsiirtoverotukseen liittyvät tulkintakysymykset ovat ratkenneet."

28.5.2014

Tj/5

Äänestyksen jälkeen konsernijaosto päätti äänin 5-3 poistaa päätösesityksestä toisen ranskalaisen viivan eli tekstin "todeta, että toimintamallin järjestämistä koskeva asia tuodaan päätöksentekoon sen jälkeen, kun metropolihallintoon liittyvät joukkoliikennettä koskevat ratkaisut ovat selkiytyneet ja varainsiirtoverotukseen liittyvät tulkintakysymykset ovat ratkenneet".

Konsernijaoston esitystä on tarkoitus käsitellä kaupunginhallituksen kokouksessa 9.6.2014.

Esittelijä

toimitusjohtaja
Matti Lahdenranta

Lisätiedot

Matti Lahdenranta, toimitusjohtaja, puhelin: 310 35091
matti.lahdenranta(a)hel.fi